

ЛІТЕРАТУРА:

1. Педагогика и психология высшей школы : Учеб. пособие для студ. и асп. вузов / [М. В. Буланова-Топоркова и др.]. — 2-е изд., доп. и перераб. — Ростов н/Д : Феникс, 2002. — 543 с.
2. Подласый И. П. Педагогика. Новый курс : учебник для студ. вузов, обуч. по пед. спец.: В 2 ч. / И. П. Подласый. — М. : Владос, 1999. — Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. — 576 с.
3. Певцова Е. А. Правовое образование - основа правового воспитания / Е. А. Певцова // Учитель. — 2004. — № 1. — С. 45 — 47.
4. Мороз О. Г. Викладач вищої школи : психолого-педагогічної основи підготовки : посібник / О. Г. Мороз, О. С. Падалка, В. І. Юрченко ; [НПУ ім. М. П. Драгоманова]. — К. : НПУ, 2010. — 206 с.
5. Настільна книга педагога : Актуальні прийоми та методи навчання. Практичні поради. Нормативні документи : Посібник для тих, хто хоче бути вчителем-майстром / Упоряд.: В. М. Андрєєва, В. В. Григораш. — Х. : Основа : Тріада, 2007. — 352 с.
6. Митина Л. Интеллектуальная гибкость учителя : Психологическое содержание, диагностика, коррекция : учеб. пособие / Л. Митина, Н. Ефимова. — М.: Флинта, 2003. — 144 с.
7. Яворська Г. Х. Методи і форми навчання як елементи педагогічного процесу / Г. Х. Яворська // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. — 1998. — № 2. — С. 174 — 178.
8. Стратегия модернизации содержания общего образования. — М. : 2009 «Мир книги» 2001. — 218 с.
9. Талызина Н. Ф. Педагогическая психология : [учебн. пособ.] / Н. Ф. Талызина. — М. : Издательский Центр «Академия», 2013. — 288 с.

УДК 342.951

Галуцько А. В., здобувач кафедри конституційного адміністративного та фінансового права Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

Адміністративно-правові відносини у сфері діяльності служби дільничних інспекторів

В статті доведено, що адміністративно-правові відносини у сфері діяльності служби дільничних інспекторів є впорядковані нормами адміністративного права суспільні відносини стосовно забезпечення безпеки і прав громадян, які здійснюється службою дільничних інспекторів та характеризується взаємопов'язаністю всіх її складових компонентів (суб'єкти, об'єкти, зміст правовідносин та юридичні факти) зміст яких в першу чергу характеризуються обов'язками служби дільничних інспекторів щодо захисту прав людини від протиправних посягань, надання будь якої допомоги особі яка її потребує в межах своєї компетенції.

Ключові слова: адміністративно-правові відносини, суб'єкт; об'єкт; права громадян; служба дільничних інспекторів.

В статье доказано, что административно-правовые отношения в сфере деятельности службы участковых инспекторов упорядоченные нормами административного права общественные отношения по обеспечению безопасности и прав граждан, осуществляется службой участковых инспекторов и характеризуется взаимосвязанностью всех ее составляющих компонентов (субъекты, объекты, содержание правоотношений и юридические факты) содержание которых в первую очередь характеризуются обязанностями службы участковых инспекторов по защите прав человека от противоправных посягательств, предоставление любой помощи лицу, которое нуждается в пределах своей компетенции.

Ключевые слова: административно-правовые отношения, субъект; объект; права граждан; служба участковых инспекторов.

The article disclosed administrative and legal relations in the field of service of district inspectors. It is organized administrative law concerning social relations safety and rights of persons provided by of service of district inspectors. It is characterized by the interconnectedness of all its components: actors, objects, content relationships and legal facts. The content of the administrative and legal relations in the field of service of district inspectors characterized duty district officers for human rights against illegal encroachments provide any assistance that the person in need within their competence.

Keywords: administrative and legal relations subject; object; citizens' rights; subdivision of district inspectors.

Актуальність. Одним із провідних чинників функціонування правової демократичної держави є існування в ній органів публічної влади одним з яких є служба дільничних інспекторів міліції (поліції), які забезпечують охорону прав і свобод громадян та юридичних осіб від протиправних посягань.

Робота по профілактиці правопорушень, охороні громадського порядку, інформування населення, адміністративна діяльність та інші в системі публічної адміністрації здебільшого покладено на дільничних інспекторів міліції, поліції чи органів місцевого самоврядування [1].

Але незважаючи на теоретичну і практичну важливість, в науці адміністративного права проблема адміністративно-правових відносин у сфері діяльності служби дільничних інспекторів досліджено недостатньо, у зв'язку з чим норми чинного законодавства потребують вдосконалення.

У зв'язку з загостренням політичної ситуації на даний час суспільство залишається незадоволеним діяльністю органів внутрішніх справ в тому числі і службою дільничних інспекторів щодо охорони громадського порядку. З метою підняття довіри громадян необхідно провести реформування системи, розробляти нові завдання, функції вдосконаливши чинне законодавство, в тому числі адміністративне.

Огляд останніх досліджень. Підґрунтям обраної тематики стали роботи вітчизняних вчених в галузі адміністративного права В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, О.М. Бандурка, Ю.П. Битяк, В.В. Бевзенко, В.М. Гарашук, С.В. Ківалов, Л.В. Ковалюк, І.Б. Колюшко, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, Т.О. Коломоєць, С.Ф. Константинов, О.В. Кузьменко, В.І. Курило, М.В. Лошицький, Р.С. Мельник, В.І. Олефір, О.І. Остапенко, В.К. Шкарупа О.І. Ульянов. Проте, в сучасній науковій літературі системне та комплексне дослідження адміністративно-правових відносин у сфері діяльності служби дільничних інспекторів відсутнє.

Мета статті полягає в тому щоб на основі теорії адміністративного права, думок на цю проблематику вчених-адміністративістів, джерел адміністративного права розкрити адміністративно-правові відносини у сфері діяльності служби дільничних інспекторів.

Виклад основного матеріалу. В теорії адміністративного права під адміністративно-правовими відносинами розуміють те, що це суспільні відносини, врегульовані нормами адміністративного права [2, с. 85]. Адміністративно-праві норми регулюють відносини між: службою дільничних інспекторів та громадянами, фізичними і юридичними особами, іноземцями, особами без громадянства; між вищестоящими органами та іншими органами державної влади.

Один із засновників вітчизняної науки адміністративного права А.І. Єлістратов вважав, що норми адміністративного права регулюють публічно-правові відносини у сфері внутрішнього державного управління [3]. На думку В.І. Олефіра, адміністративно-правові відносини це форма соціальної взаємодії публічної адміністрації та об'єктів публічного управління, що виникає на підставі адміністративно-правих норм з метою

забезпечення прав та свобод людини і громадянина, нормального функціонування громадянського суспільства і держави, учасники якої мають суб'єктивні права і несуть юридичні обов'язки. Структура адміністративно-правових відносин характеризується взаємопов'язаністю всіх її складових компонентів, якими є суб'єкти, об'єкти, зміст правовідносин та юридичні факти [2, с. 87].

Професор О.І. Харітонова визначила, що поняття адміністративно-правових відносин є урегульовані адміністративно-правовою нормою суспільних відносин, що складаються у галузі державного управління та адміністративної охорони публічного правопорядку, один з учасників яких є носіями владних повноважень, а також суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, які перебувають під охороною держави [4, с. 21].

Професор В.В. Шуба визначив, що адміністративно-правові відносини в діяльності органів публічної адміністрації є урегульовані адміністративно-правовими нормами суспільні відносини, які складаються як під час зовнішньої, так і внутрішньо-організаційної діяльності уповноважених осіб. [5, с. 14-16].

До особливостей адміністративно-правових відносин В.В. Шуба відніс: регулювання адміністративно-правовими нормами, які визначають межі належної, допустимої та рекомендованої поведінки їх учасників; наявності як зовнішніх так і внутрішніх адміністративно-правових відносин; особливий суб'єктний склад, оскільки однією стороною цих відносин виступає спеціальний суб'єкт публічної адміністрації, який наділений владними повноваженнями у зовнішньо-адміністративних відносинах, та керівник — у внутрішньо-організаційних відносинах; вольовий характер адміністративно-правових відносин, який полягає у тому, що в них через норми права відображується загальна державна владна воля, яка, у свою чергу, є підставою для можливого вираження державної волі під час діяльності публічної адміністрації; учасники адміністративно-правових відносин у діяльності органів публічної адміністрації можуть бути як юридично нерівними, так і юридично рівними, однак нерівність є домінуючою в цих відносинах, що виражається у підпорядкованості волі одного суб'єкта іншому [5, с. 14-16]. Лошицький М.В. з урахуванням обсягу поняття громадського порядку дослідив масштабність цієї категорії та вказав, що адміністративно-правові відносини в сфері охорони громадського порядку складаються у відповідності до форм прояву громадського порядку [6, с. 9].

До суб'єктів адміністративно-правових відносин входить служба дільничних інспекторів та інші особи (громадяни, іноземці, особи без громадянства, фізичні і юридичні особи.), які вступають у відносинами з ними. Найбільш часто у відносини з дільничними інспекторами вступають громадяни України.

В інших наукових працях нами доведено, що об'єкт адміністративно-правових відносин служби дільничних інспекторів є гарантовані громадянам Конституцією України права і свободи, а саме право на життя здоров'я, честь, гідність недоторканність, а також права і законні інтереси фізичних і юридичних осіб на зайняття підприємницькою діяльністю, провиможності щодо володіння користуватися та розпоряджатися своїм майном, а також внутрішньо-організаційна діяльність публічної адміністрації стосовно створення і реорганізації підрозділів дільничних інспекторів та організації їх службової діяльності.

Зміст адміністративно-правових відносин у сфері адміністративно-правового регулювання служби дільничних інспекторів є класичним, він складається із сукупності прав та юридичних обов'язків суб'єктів адміністративного права, коли кожному суб'єктивному праву посадової особи служби дільничних інспекторів відповідає юридичний обов'язок об'єкта публічного управління і навпаки.

Під обов'язками служби дільничних інспекторів є захист прав людини незалежно від

її соціального походження, майнового та іншого стану, расової та національної належності, громадянства, віку, мови та освіти, ставлення до релігії, статі, політичних та інших переконань; в разі звернення до дільничного інспектора громадян або службових осіб з заявою чи повідомленням про події, які загрожують особистій чи громадській безпеці, або у разі безпосереднього виявлення таких зобов'язаний вжити заходів до попередження і припинення правопорушень, рятування людей, подання допомоги особам, які їй потребують, встановлення і затримання осіб, які вчинили правопорушення, охорони місця події; забезпечувати безпеку громадян і громадський порядок; виявляти та припиняти адміністративні правопорушення, здійснювати провадження у справах про адміністративні правопорушення. При звертанні до громадянина працівник міліції зобов'язаний назвати своє прізвище, звання та пред'явити на його вимогу службове посвідчення. У взаємовідносинах з громадянами працівник міліції повинен виявляти високу культуру і тактичним [1]. Також дільничний інспектор повинен надавати допомогу громадянам, службовим особам, підприємствам, установам, організаціям, громадським організаціям у здійсненні їх законної діяльності, якщо їм чиниться протидія або загрожує небезпека з боку правопорушників; правову, першу медичну та іншу допомогу громадянам, які постраждали від протиправних дій, у результаті нещасних випадків, особам, які перебувають в безпорадному або іншому небезпечному для життя або здоров'я стані [7].

Обов'язки громадян у відносинах зі службою дільничних інспекторів кожен громадянин зобов'язаний неухильно додержуватися Конституції України та законів України, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей [8], зокрема не здійснювати наступних дій, що прямо заборонені КУпАП: розпивати пиво, алкогольні, слабоалкогольні напої у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді (ст. 178); здійснювати дії передбачені у ст. 173 КУпАП «Дрібне хуліганство» - здійснювати не цензурну лайку в громадських місцях, образливо чіплятися до громадян, та здійснювати інші дії що порушують громадський порядок і спокій громадян; торгувати з рук у не встановлених місцях (ст. 160 КУпАП); допускати куріння тютюнових виробів у заборонених місцях (ст. 175-1); порушувати державні стандарти, норми і правила у сфері благоустрою населених пунктів, правил благоустрою територій населених пунктів (ст. 152 КУпАП); здійснювати злісну непокору законному розпорядженню або вимозі дільничного інспектору члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця (ст. 185) [9].

Правами дільничних інспекторів є його право здійснювати: виклик громадян і службових осіб за справами і матеріалами, які перебувають у його провадженні; вимагати від громадян і службових осіб, які порушують громадський порядок, припинення правопорушень та дій, що перешкоджають здійсненню повноважень міліції; викликати громадян і службових осіб за справами і матеріалами, які перебувають у його провадженні, доставляти до міськрайоргану і затримувати осіб, які вчинили адміністративне правопорушення, якщо вичерпані інші заходи впливу; складати протоколи про адміністративні правопорушення та накладати адміністративні стягнення на громадян, які вчинили адміністративні правопорушення, проводити особистий огляд, огляд речей, вилучення речей і документів [7]. Також дільничні інспектори мають право на шанобливе ставлення до нього громадян. Крім того дільничні інспектори міліції мають усі права передбачені статтям 12, 13, 14, 15, 15-1 Законом України «Про міліцію» стосовно застосування фізичної сили, заходів адміністративного примусу та вогнепальної зброї.

Права громадян у відносинах з дільничними інспекторами є: право збиратися мирно,

без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування; право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, стосовно діяльності служб та посадових осіб служби дільничних інспекторів; право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності; не бути може бути двічі притягненим до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення; не давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів [8].

Також громадянин має право на отримання медичної допомоги при застосуванні дільничними інспекторами заходів фізичного впливу, спеціальних заходів та вогнепальної зброї, якщо при застосуванні яких останнім була заподіяно шкоду життю та здоров'ю; особи мають право на отримання будь якої допомоги від дільничних інспекторів при виконанні ними своїх функціональних обов'язків, особи які перебувають на території України мають право на безкоштовне звернення до працівників міліції в тому числі дільничних інспекторів із заявами та повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення то інші події; громадянам дозволено все те що не заборонено законом.

Відповідно до статті 268 кодексу України про адміністративні правопорушення особа, яка притягається до адміністративної відповідальності службою дільничними інспекторами має право: знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання; при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження; оскаржити постанову по справі. Справа про адміністративне правопорушення розглядається в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Під час відсутності цієї особи справу може бути розглянуто лише у випадках, коли є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи [9].

Юридичний факт — це конкретна життєва обставина, з якою норма адміністративного права пов'язує виникнення, зміну або припинення адміністративно-правових відносин. Призначення юридичних фактів у процесі адміністративно-правового регулювання — юридично забезпечити виникнення, зміну чи припинення адміністративно-правових відносин. Юридичні факти забезпечують перехід від загальної моделі поведінки, закріпленої в адміністративно-правовій нормі, до конкретних адміністративно-правових відносин [2, с. 98]. Наприклад, дільничний інспектор допускається до обслуговування адміністративної дільниці після настання відповідного юридичного факту, а саме видання наказу районного відділу внутрішніх справ про закріплення за ним відповідної адміністративної дільниці.

Висновки. Таким чином, адміністративно-правові відносини у сфері діяльності служби дільничних інспекторів характеризуються наступними особливостями:

- встановлюються адміністративно-правовими нормами, які визначають межі належної, допустимої та рекомендованої поведінки дільничних інспекторів міліції та осіб, які з ними взаємодіють;

- мають особливий суб'єктний склад, оскільки однією стороною цих відносин виступає спеціальний суб'єкт публічної адміністрації — посадова особа, або орган служби дільничних інспекторів, які наділені владними повноваженнями;

- об'єктом адміністративно-правових відносин є права і свободи осіб які забезпечуються службою дільничних інспекторів, також діяння публічної адміністрації щодо реорганізації підрозділів дільничних інспекторів та організації їх службової діяльності;
- зміст адміністративно-правових відносин є сукупність прав та юридичних обов'язків служби дільничних інспекторів та осіб між якими виникають будь які відносини;
- права дільничних інспекторів є його право проводити будь які будь які заходи передбачені чинним законодавством з метою забезпечення прав і свобод громадян та охорони громадського порядку на закріплених адміністративних дільницях;
- обов'язками служби дільничних інспекторів є захист прав людини від протиправних посягань, надання будь якої допомоги особі яка її потребує в межах своєї компетенції;
- права громадян це будь які дії які не заборонені законодавством України, які захищаються службою дільничних інспекторів;
- обов'язки громадян це неприпустимість посягань на права, свободи, честь і гідність інших осіб та додержуватися законодавства України, при порушенні якого органами публічної адміністрації в тому числі службою дільничних інспекторів застосовуються заходи примусу.

Отже, адміністративно-правові відносини у сфері діяльності служби дільничних інспекторів — це впорядковані нормами адміністративного права суспільні відносини стосовно забезпечення безпеки і прав громадян, які здійснюються службою дільничних інспекторів та характеризується взаємопов'язаністю всіх її складових компонентів (суб'єкти, об'єкти, зміст правовідносин та юридичні факти) зміст яких в першу чергу характеризуються обов'язками служби дільничних інспекторів щодо захисту прав людини від протиправних посягань, надання будь якої допомоги особі яка її потребує в межах своєї компетенції.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України від 20 грудня 1990 р. № 565-ХІІ «Про: міліцію»: за станом на 1 січня 2015 р. // Голос України від 04.01.1991
2. Адміністративне право України: [навчальний посібник]: [у 2-х томах] / [Галунько В.В., Олєфір В.І., Пихтін М.П. та ін]; за заг. ред. В.В. Галунька. — Херсон 2011. — Т. 1: Загальне адміністративне право. — 240 с.
3. Єлістратов А.І. Адміністративне право: лекції / Аркадій Іванович Єлістратов; ред. та упоряд. В. В. Галунько, С. В. Діденко. — Херсон: ВАТ ХМД, 2007. — 268 с.
4. Харитонова О.І. Адміністративно-правові відносини: концептуальні засади та правова природа: Автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / О.І. Харитонова; Одес. нац. юрид. акад. — О., 2004. — 36 с.
5. Шуба В.В. Адміністративно-правові відносини в діяльності органів прокуратури України: загальнотеоретичні аспекти: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Шуба Володимир Васильович; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. - Х., 2007. - 20 с.
6. Лошицький М.В. Адміністративно-правові відносини в сфері охорони громадського порядку: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Лошицький Михайло Васильович; Національна академія внутрішніх справ України. - К., 2002. - 17 с.
7. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 11 вересня 2010 року № 550 «Про затвердження Положення про службу дільничних інспекторів міліції в системі Міністерства внутрішніх справ України»: за станом на 1 січня 2015 р.: [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної ради України. — 2010. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1219-10>
8. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996, № 30. — ст. 141
9. Кодекс України від 7 грудня 1984 р. № 8073-Х «Про адміністративні правопорушення» за станом на 01 лютого 2015 р. // Відомості Верховної Ради УРСР від 07.12.1984.